

Evropski center za preprečevanje in obvladovanje bolezni

Dosežki, izzivi in glavni rezultati v letu 2016

Pomembni poudarki iz letnega poročila direktorja

Povzetek vsebuje omejen izbor ključnih dejavnosti v letu 2016 in nikakor ne predstavlja celotnega obsega dela in vseh dosežkov centra ECDC v letu 2016.

Podroben pregled vseh dejavnosti centra ECDC, njegovih organizacijskih in upravnih struktur ter njegovega delovnega načrta je na voljo v neskrajšani različici letnega poročila.

<https://ecdc.europa.eu/sites/portal/files/documents/annual-report-director-2016.pdf/>

Predlog navedbe vira:

Evropski center za preprečevanje in obvladovanje bolezni Dosežki, izzivi in glavni rezultati v letu 2016 – pomembni poudarki iz letnega poročila direktorja. Stockholm: ECDC; 2017.

ISBN 978-92-9498-110-3

ISSN 2529-6159

doi 10.2900/322900

Kataloška številka TQ-AX-17-001-SL-N

© Evropski center za preprečevanje in obvladovanje bolezni, 2017.

Vse slike © ECDC, razen iStock: naslovnica (na sredini), stran 4 (zgoraj desno), stran 6 (spodaj); NIH 3D Print Exchange, National Institutes of Health: stran 24 (zgoraj levo).

Reprodukcija je dovoljena z navedbo vira.

Fotografije v tej publikaciji so avtorsko zaščitene in se brez izrecnega dovoljenja imetnika avtorskih pravic ne smejo uporabljati za druge namene kot za to publikacijo.

Dosežki, izzivi in glavni rezultati v letu 2016

Pomembni poudarki iz letnega poročila direktorja

Kazalo

Predgovor.....	5
Uvod	5
Spremljanje nalezljivih bolezni	7
Varovanje zdravja v Evropi – programi za spremljanje bolezni centra ECDC.....	8
Program ARHAI: protimikrobna odpornost in okužbe, povezane z zdravstveno oskrbo	9
Program EVD: porajajoče se in vektorske nalezljive bolezni.....	11
Program FWD: bolezni, ki se prenašajo s hrano in vodo, ter zoonoze.....	13
Program HSH: virus HIV, spolno prenosljive okužbe in virusni hepatitis	15
Program IRV: gripa in druge virusne okužbe dihal	17
Program TB: tuberkuloza	19
Program VPD: bolezni, ki jih je mogoče preprečiti s cepljenjem	21
Obveščanje in usposabljanje: razširjanje novic in prenos znanja	23
Budno spremljanje: vigilanca na področju bolezni	25
Center ECDC v številkah	26

EUROPEAN ANTIBIOTIC AWARENESS DAY

A EUROPEAN HEALTH INITIATIVE

18

Predgovor predsednika upravnega odbora

Leto 2016 sta zaznamovala dva pomembna dogodka, pri katerih je bila podpora centra ECDC Evropski komisiji in državam članicam EU zelo cenjena.

Zaradi nenadnega izbruha virusa zika je bil center ECDC zaposlen s spremljanjem bolezni, ocenami tveganja in pripravo gradiva za pripravljenost na obolenja.

Poleg tega je bil zaradi novega standardnega protokola za sekvenciranje celotnega genom odkrit velik mednarodni izbruh salmoneloze, s čimer se je še enkrat dokazalo, kako pomembna je ta metoda pri spremljanju bolezni. Evropska komisija in države članice so hitro izvedle sprejete protiukrepe in tako prispevale k precejšnjemu zmanjšanju salmoneloze v Evropi.

Upravni odbor je leta 2016 še naprej spremljal izvajanje svojih priporočil, ki jih je pripravil po zunanji oceni dela centra ECDC iz leta 2015. Z izvajanjem teh priporočil v praksi se bo center v prihodnjih letih dodatno okrepil.

Ob tej priložnosti se želim zahvaliti naši nekdanji namestnici predsednika Tiitui Aro za njeno predanost v zadnjih štirih letih. Kot nova namestnica predsednika upravnega odbora je bila izvoljena Anni-Riitta Virolainen-Julkunen.

Na koncu se želim zahvaliti Andrei Ammon, ki je center ECDC v zadnjih dveh letih uspešno vodila ter dosledno skrbela, da so njegovi rezultati dosegli in presegli pričakovanja. Rezultati, predstavljeni v tem poročilu, so dokaz njenega uspešnega vodstva.

*Daniel Reynders
Predsednik upravnega odbora centra ECDC
24. februar 2017*

Uvod direktorice

Leto 2016 je bilo za center ECDC spet delovno. Skozi celo leto je skrbel za znanstveno in tehnično podporo Evropski komisiji, Evropskemu parlamentu in državam članicam. Naj navedem le en primer: med letom je odgovoril na 41 uradnih zahtev Komisije, od katerih so jih 19 posredovali poslanci Evropskega parlamenta.

Naši znanstveniki so morali med celim letom 2016 popolno pozornost nameniti izbruhu virusa zika. Center ECDC je izdal številne ocene tveganja za virus zika, združil je moči s SZO in centri za preprečevanje in obvladovanje bolezni ZDA ter skupaj z njimi izdal nasvete za potovanje na območja, kjer je prisoten virus zika, izdal publikacijo za opredelitev primera za okužbo s tem virusom ter pregledal ukrepe za nadzor nad komarji.

S podpisom najemne pogodbe smo storili velik korak k selitvi v novo stavbo. Dokončali smo tudi delovna programa centra ECDC za leti 2017 in 2018, ocenili stanje na področju preprečevanja nalezljivih boleznih v EU, ovrednotili evropsko mikrobiološko infrastrukturo, proučili razloge za omahovanje pri cepljenju ter pripravljali strategije za vseživljenjsko cepljenje.

Pomemben vidik našega dela je ocenjevanje izbruhov bolezni, ki lahko prerastejo v epidemijo, v EU in zunaj nje. Zato je center ECDC sodeloval na prvi misiji novo ustanovljene evropske zdravstvene enote. Maja 2016 so njegovi strokovnjaki odpotovali v Angolo, da bi ocenili posledice angolskega izbruha rumene mrzlice za državljane EU.

Zdaj sta pretekli že skoraj dve leti, odkar sem zasedla mesto vršilke dolžnosti direktorja centra ECDC. Zahvaljujem se članom upravnega odbora in posvetovalnega foruma za njihovo zaupanje, neprecenljive nasvete in neomajno podporo, ki jo zagotavljajo centru.

*Andrea Ammon,
vršilka dolžnosti direktorja centra ECDC
27. februar 2017*

Na vrhu levo in spodaj: Evropski dan antibiotikov, ki ga organizira center ECDC, zdaj poteka že deveto leto. Projekt je prejel evropsko zdravstveno nagrado za leto 2016.

Zgoraj na sredini: Misija EU za ocenjevanje javnega zdravja v Angoli: Center ECDC se je v dogovoru z angolsko vlado in v tesnem sodelovanju s Svetovno zdravstveno organizacijo pridružil skupini zdravstvenih strokovnjakov in strokovnjakov za javno zdravje v okviru evropske zdravstvene enote.

Spremljanje nalezljivih bolezni

Evropski center za preprečevanje in obvladovanje bolezni (ECDC), ustanovljen leta 2005 s sedežem v Stockholmu na Švedskem, je agencija Evropske unije, odgovorna za krepitev evropske obrambe pred nalezljivimi boleznimi. Prepoznavna obstoječe in nastajajoče nevarnosti, ki jih nalezljive bolezni pomenijo za zdravje ljudi, jih ocenjuje in o njih obvešča. Podpira tudi prizadevanja držav članic Evropske unije za pripravljenost in odzivanje. Center državam članicam EU/EGP daje znanstvene nasvete ter je verodostojen vir informacij in virov na vseh področjih, povezanih z javnim zdravjem.

Na dan 31. decembra 2016 je bilo v njem stalno zaposlenih 260 uslužbencev, dejavnih na področjih spremljanja bolezni, odkrivanja izbruhov bolezni, znanstvenega svetovanja, informacijske tehnologije, obveščanja in upravnih zadev.

Njegov osnovni proračun je leta 2016 znašal 58,36 milijona EUR.

Spremljanje bolezni

Ena od glavnih prednosti centra ECDC je njegova sposobnost, da se hitro odzove na spreminjajočo se epidemiologijo nalezljivih bolezni. Uporablja in vzdržuje tri sisteme, od katerih je vsak ključen za določeno področje obvladovanja bolezni, in sicer EWRS (sistem zgodnjega obveščanja in odzivanja), EPIS (sistem za epidemiološko obveščanje) in TESSy (sistem za spremljanje bolezni).

Sistem zgodnjega obveščanja in odzivanja (EWRS) je zaupni sistem, ki državam članicam in Evropski komisiji omogoča izmenjavo informacij in pošiljanje opozoril o nevarnostih za zdravje, ki bi lahko vplivale na EU, ter usklajevanje ukrepov za odzivanje, ki so potrebni za zaščito javnega zdravja. Sistem se uspešno uporablja od leta 1998, center ECDC pa je z njim povezan od aprila 2005. Leta 2016 je sistem med izbruhom virusa zika znova dokazal svojo vrednost.

Sistem za epidemiološko obveščanje (EPIS) je varna spletna komunikacijska platforma, ki omogoča mednarodno izmenjavo epidemioloških informacij, ki bi lahko kazale na prve znake izbruhov nalezljivih bolezni.

Evropski sistem za spremljanje bolezni (TESSy) je zelo prožen sistem s podatkovno zbirko za zbiranje podatkov o boleznih. Države članice EU/EGP vanj redno pošiljajo podatke o nalezljivih boleznih. V aplikacije s podatki sta zajeta pripravljanje poročil o spremljanju in *interaktivni zemljevid centra ECDC za spremljanje nalezljivih bolezni*.

Center ECDC poleg tega podpira delo Evropske komisije in držav članic v Odboru za zdravstveno varnost EU, da se zagotovi stalen pretok informacij o najnovejših dogodkih in uskladijo ukrepi za javno zdravje.

Zgoraj levo: Brezdomni bolnik s tuberkulozo se posvetuje o rentgenski sliki z občinskim zdravstvenim delavcem v Parizu. Iz študij primerov centra ECDC o ukrepih za obvladovanje tuberkuloze v ranljivih skupinah.

Zgoraj na sredini: Kateřina Konečná (GUE/NGL, Češka), uradnica za zvezo centra ECDC z odborom ENVI Evropskega parlamenta, na obisku v centru 14. junija 2016

Zgoraj desno: Center za nujno pomoč ECDC

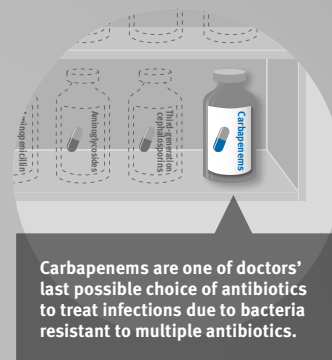
Na sredini desno: Srečanje strokovnjaka centra Josepa Janse z javnim zdravstvenim delavcem v Angoli

Spodaj: Krvavi obrok komarja vrste Aedes

Growing resistance to last-line antibiotics

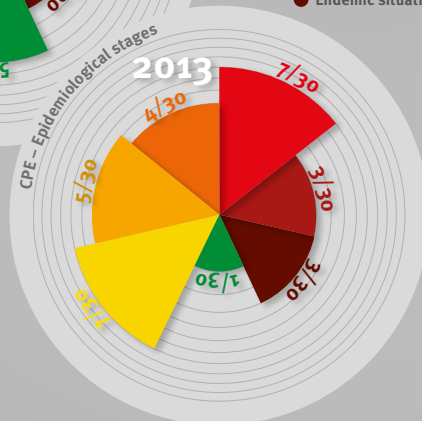
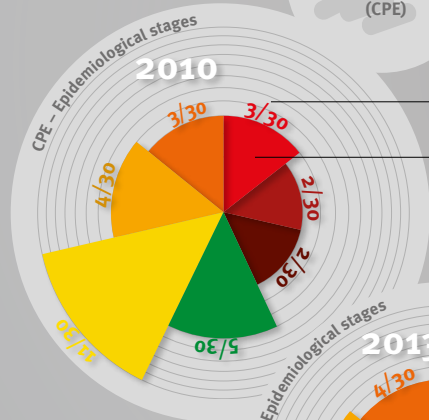
Carbapenems are a major last-line class of antibiotics to treat bacterial infections. The spread of carbapenem-resistant infections is a threat to healthcare and patient safety in Europe as it seriously curtails the ability to cure infections.

Each year, 30 EU/EEA countries report data on antimicrobial resistance to the European Antimicrobial Resistance Surveillance Network (EARS-Net) and on antimicrobial consumption to the European Surveillance of Antimicrobial Consumption network (ESAC-Net). Both networks are hosted at ECDC. For the first time, 18 countries reported data on *Acinetobacter* spp. to EARS-Net. In addition, experts in 38 European countries participated in the European Survey on Carbapenemase-Producing *Enterobacteriaceae* (EuSCAPE) done for ECDC by the University Medical Centre Groningen, in the Netherlands.

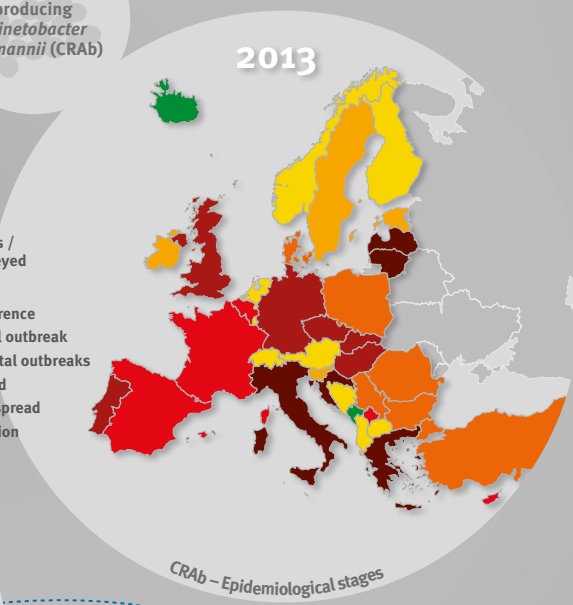

Carbapenemase-producing *Acinetobacter baumannii* (CRAB)

Carbapenem-resistant *Enterobacteriaceae* (CPE)

- No. of countries / countries surveyed
- No case
 - Sporadic occurrence
 - Single-hospital outbreak
 - Sporadic hospital outbreaks
 - Regional spread
 - Inter-regional spread
 - Endemic situation

13/38
countries reported an **uncertain** stage

25/38
countries reported a **certain** stage

Varovanje zdravja v Evropi – programi za spremljanje boleznih centra ECDC

Program ARHAI: protimikrobna odpornost in okužbe, povezane z zdravstveno oskrbo

Glede na študijo, ki so jo leta 2016 izvedli znanstveniki centra ECDC, je breme okužb, povezanih z zdravstveno oskrbo, posebno visoko v Evropi. Na podlagi študije je združeno breme za zdravje šestih najbolj prevladujočih vrst okužb, povezanih z zdravstveno oskrbo, večje od skupnega bremena 32 nalezljivih boleznih, vključenih v študijo BCoDE, tj. prejšnjo študijo centra ECDC o *bremenu nalezljivih boleznih v Evropi v obdobju 2009–2013*.

Center je leta 2016 objavil tudi evropsko študijo o predvidenjih glede enterobakterij, ki izločajo karbapenemaze. Iz nje je na podlagi podatkov iz 455 bolnišnic v 36 državah razvidno, da je bilo v povprečju 1,3 bolnika na 10 000 bolnikov, sprejetih v bolnišnice, okuženih z bakterijo *K. pneumoniae*, ki izloča karbapenemaze, ali bakterijo *E. coli*.

Center ECDC je leta 2016 razširil direktorij spletnih virov za preprečevanje in obvladovanje odpornosti proti mikrobom in okužb, povezanih z zdravstveno oskrbo, da bi izboljšal izmenjavo dobrih praks.

Več kot 40 držav po vsej Evropi je 18. novembra sodelovalo pri evropskem dnevu ozaveščanja o antibiotikih. Obeležen je bil z dogodki na nacionalni ravni in podprt s kampanjo o preudarni rabi antibiotikov v državah EU. Evropski dan antibiotikov je pred tem, 28. septembra, prejel ugledno evropsko zdravstveno nagrado na Evropskem zdravstvenem forumu v Gasteinu.

Center ECDC je še naprej deloval kot ključni sodelavec čezatlantske delovne skupine proti antimikrobični odpornosti (TATFAR), ki je bila vzpostavljena leta 2009 za izboljšanje sodelovanja med ZDA in EU na tem področju.

Levo: Infografika centra ECDC o rezervnih antibiotikih

Zika virus is transmitted to people through the bite of an infected *Aedes* mosquito. But there are other, although rare, modes of transmission.

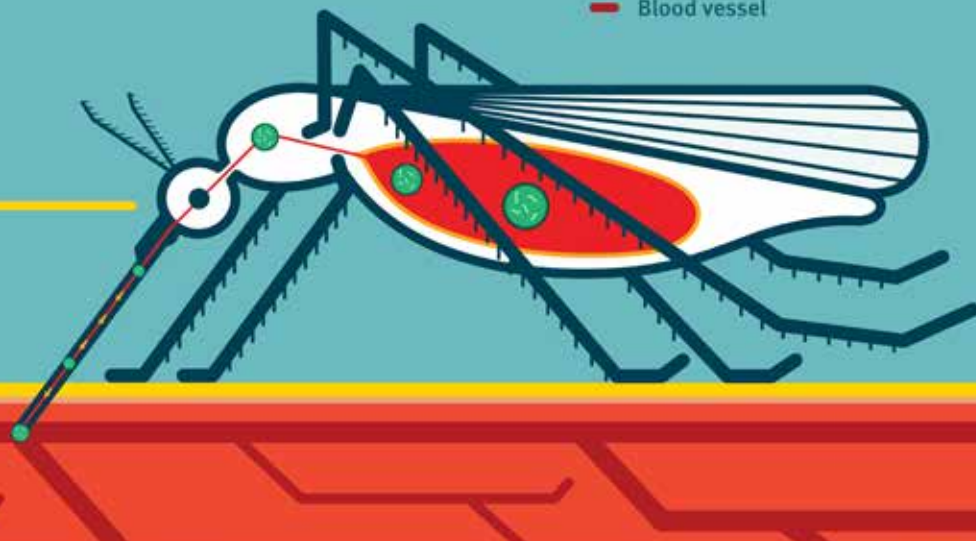
Local transmission could occur in continental Europe during the summer in areas where the tiger mosquito (*Aedes albopictus*) is present – if the Zika virus is imported by travellers.

Mosquito-borne transmission

The mosquito gets infected by biting a person who has the Zika virus in his or her blood. Over the next several days, the mosquito can become infectious and transmit the Zika virus to healthy people by biting them.

Zika virus
Blood vessel

Program EVD: porajajoče se in vektorske nalezljive bolezni

S širitvijo virusa zika so bile v ospredje epidemioloških raziskav postavljene bolezni, ki jih prenašajo komarji. Dejavnosti odzivanja so bile raznolike, in sicer od priprave ocen tveganja do priprave gradiva po državah z nasveti za potovanje. Drugi vidiki dela v zvezi z virusom zika so obsegali opredelitve primerov, načrte pripravljenosti in pregled literature o ukrepih za nadzor nad prenašalci bolezni za komarje vrst *Aedes aegypti* in *Aedes albopictus*.

Drugo področje raziskav je bilo osredotočeno na mrzlico Zahodnega Nila. Center ECDC je začel izdelovati orodje za modeliranje strategij za nadzor nad prenašalci mrzlice Zahodnega Nila v Evropi. Spremljanje te bolezni je bilo okrepljeno z vključevanjem podatkov v realnem času in zemljevidov v spletni atlas centra ECDC za *spremljanje nalezljivih bolezni*.

Razširjeni so bili spletni zemljevidi razširjenosti komarjev, klopotov in krvososov popadačev centra ECDC, tako da zdaj vključujejo vse države ob sredozemskem bazenu.

Strokovnjaki za bolezni v centru ECDC so dokončali opredelitev primera za lymsko nevrobolelio in ga predložili Evropski komisiji. Pregledali so tudi številne možnosti za postopno usklajevanje spremljanja lymske borelioze v EU in opredelili vrzeli v trenutnih sistemih.

Maja 2016 je staro mrežo ENIVD nadomestila nova mreža laboratorijev. Nova mreža s spletnim sloganom: „EVD LabNet je evropska mreža strokovnih laboratorijev za porajajoče se virusne bolezni“ in prejema finančna sredstva centra ECDC ter zagotavlja podporo zgodnjemu odkrivanju in potrjevanju porajajočih se vektorskih nalezljivih bolezni.

Tesno sodeluje s podobnimi pobudami EU, da bi se izognili prekrivanju pri delu. Leta 2016 je večino pozornosti namenila diagnosticiranju virusa zika.

Listeria monocytogenes in food in the EU in 2015

3.9%
of ready-to-eat
fish products were
L. monocytogenes positive

2.5%
of ready-to-eat
meat products were
L. monocytogenes positive

1.1%
of cheese were
L. monocytogenes
positive

Source: European Union summary report on trends and sources of zoonoses, zoonotic agents and food-borne outbreaks in 2015, published by EFSA and ECDC in 2016.

Program FWD: bolezni, ki se prenašajo s hrano in vodo, ter zoonoze

Izbruhe bolezni, ki se prenašajo s hrano in vodo, je izjemno težko odkriti in jim slediti. Ko je skupnost, ki se ukvarja z javnim zdravjem, postala zaskrbljena zaradi velikega mednarodnega izbruha bakterije *Salmonella*, so strokovnjaki centra ECDC, pristojni na področju bolezni, ki se prenašajo s hrano, pomagali vzpostaviti sodelovanje med vsemi državami članicami EU, da bi se določil vzrok izbruha.

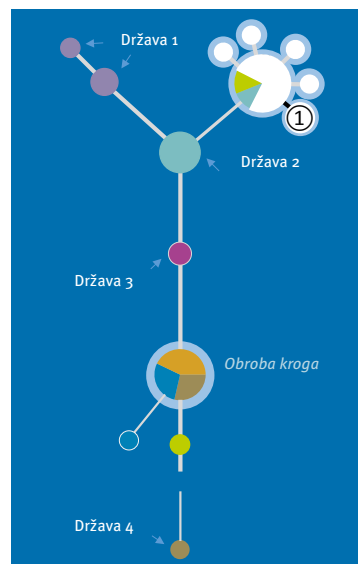
Strokovnjaki držav članic in centra ECDC so že na začetku izbruha uporabili dve dopolnilni metodi za sledenje vključenim sevov bakterije *Salmonella*, in sicer sekvenciranje celotnega genoma in MLVA. MLVA ali hkratna analiza večjega števila lokusov z variabilnim številom tandemskih ponovitev je tehnika ustvarjanja prstnega odtisa DNK, ki se uporablja pri genski analizi določenih mikroorganizmov. Sekvenciranje celotnega genoma se uporablja za preslikavo celotnega enkratnega zaporedja DNK genoma organizma.

Center ECDC je med izbruhom bakterije *Salmonella* dokazal, da s kombiniranjem tradicionalnih metod za odkrivanje signala in genskega pristopa bistveno prispevamo k boljšemu odkrivanju in preiskovanju izbruhov bolezni, ki se prenašajo s hrano in vodo.

Veja sistema za epidemiološko obveščanje, imenovana EPIS-FWD, omogoča zgodnje odkrivanje in ocenjevanje mednarodnih/večnacionalnih skupin molekularne tipizacije in izbruhov bolezni, ki se prenašajo s hrano in vodo. V sistemu je bilo leta 2016 obravnavanih **47 nujnih poizvedb**. Platforma trenutno povezuje epidemiologe in mikrobiologe iz 52 držav po vsem svetu.

Levo: Bakterija *Lysteria monocytogenes* v hrani, infografika centra ECDC

Center ECDC še vedno veliko sodeluje pri projektu ELiTE, ki še naprej orje ledino na področju razumevanja molekularne epidemiologije listerioze.

Zgoraj: Z minimalnimi vpetimi drevesi se prikaže genetsko razmerje med izolati (kulturalami mikroorganizmov, izoliranimi za študijo).

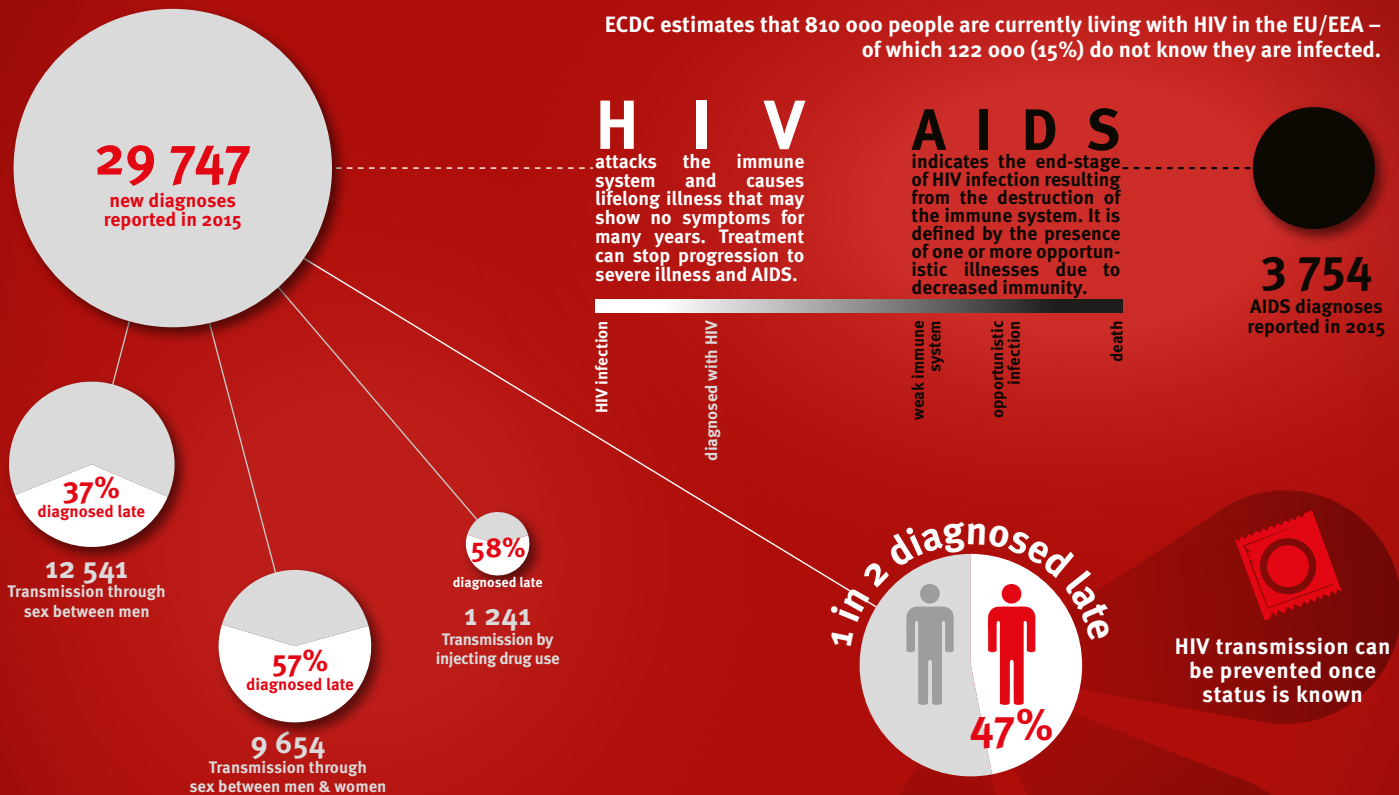
- Krog predstavlja število izolatov s podobnim profilom genoma.
- S krogi z obrobo je označen čezmejni izbruh.
- Dolžina in debelina črt prikazujeta število razlik med dvema profiloma genoma.
- Barve so za prikaz izvora izolatov dodeljene naključno. V tem primeru je z vijolično označena „Država 3“.

HIV and AIDS in Europe

HIV infection remains of major public health importance in the European Union and European Economic Area (EU/EEA) as the HIV epidemic persists largely unchanged with annually around 30 000 newly reported diagnoses.

ECDC estimates that 810 000 people are currently living with HIV in the EU/EEA – of which 122 000 (15%) do not know they are infected.

Test & protect!

Early diagnosis helps to prevent further transmission and lowers the risk of severe health complications.

Find an HIV test centre: bit.ly/EuropeanTestFinder

Follow us on twitter: @ECDC_HIVAIDS

Program HSH: virus HIV, spolno prenosljive okužbe in virusni hepatitis

Mreži za virus humane imunske pomanjkljivosti (HIV) in spolno prenosljive okužbe sta se skupaj z Regionalnim uradom SZO za Evropo marca 2016 sestali v Bratislavi na skupnem sestanku, da bi razpravljali o boljšem spremljanju bolezni in dobrih praksah v Evropi.

Center ECDC je predstavil svoje novo orodje za modeliranje na področju virusa HIV, ki s pomočjo podatkov v zvezi s spremljanjem tega virusa ocenjuje več parametrov, in sicer število oseb, okuženih s tem virusom, letno število novih okužb, čas, ki v povprečju mine med okužbo in diagnozo, ter število oseb, ki potrebujejo zdravljenje. V dokumentu, ki vsebuje podatke iz vseh držav EU, je bilo število oseb, okuženih z virusom HIV, ocenjeno na 810 000, pri čemer ena oseba od sedmih ne ve, da je HIV-pozitivna.

Center ECDC še naprej usklajuje spremljanje okužb z virusom HIV, spolno prenosljivih okužb in virusnega hepatitisa na ravni EU. Dne 1. decembra, na svetovni dan aidsa, je bilo objavljeno obsežno letno poročilo o spremljanju okužb z virusom HIV/aidsom v Evropi, pripravljeno v sodelovanju z Regionalnim uradom SZO za Evropo.

Odpornost gonoreje proti zdravljenju z antibiotiki je vedno večja. Ta težnja je bila potrjena v opozorilnem poročilu centra ECDC o spremljanju protimikrobne odpornosti gonokokov.

Center je objavil dve letni poročili o spremljanju hepatitisa B in hepatitisa C. Leta 2016 je večina dela na področju hepatitisa zadevala proučevanje drugih virov podatkov, s katerimi se lahko opiše breme hepatitisa, npr. z vzpostavitvijo protokola seroprevalence hepatitisa C v Evropi.

Sklican je bil strokovni sestanek za razpravo o možnostih spremljanja odpornosti virusa HIV proti zdravilom v Evropi. Prvi predlog bo objavljen leta 2017.

Strokovnjaki centra ECDC so pripravili prispevke za študijo o dejavnih okužbe med spolnimi delavci, ki je bila objavljena v reviji *The Lancet HIV*. V njej so bili predstavljeni dokazi o negativnem vplivu, ki ga lahko imata kriminalizacija in omejevalna zakonodaja na nadzor prenašanja okužb z virusom HIV med spolnimi delavci.

Center ECDC je še naprej spremljal izvajanje *dublineske deklaracije o partnerstvu v boju proti virusu HIV/aidsu v Evropi in Srednji Aziji* iz leta 2004. V okviru tega je objavil poročilo in kratek pregled dokazov o predekspozicijski profilaksi za preprečevanje okužb z virusom HIV v Evropi.

V odziv na zahteve za tehnično podporo je organiziral misije na Hrvaško, v Bolgarijo in na Malto.

Z Evropskim združenjem za preučevanje jeter (European Association of the Study of the Liver – EASL) in Mednarodno zvezo proti spolno prenosljivim okužbam (International Union against Sexually Transmitted Infections – IUSTI) je sodeloval pri dveh memorandumih o soglasju, ki bosta omogočila prihodnje skupne projekte.

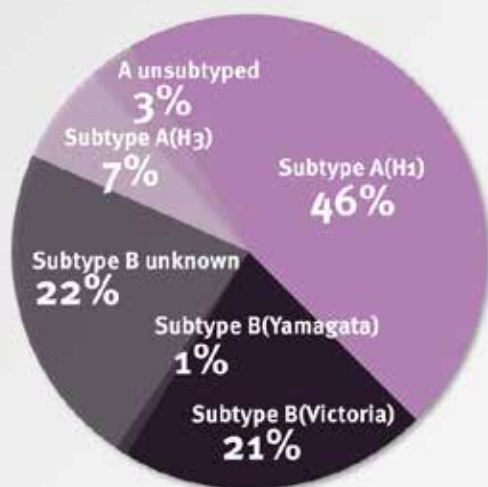
Levo: Virus HIV/aids, infografika centra ECDC

Influenza in Europe

Season 2015–2016

Circulating viruses

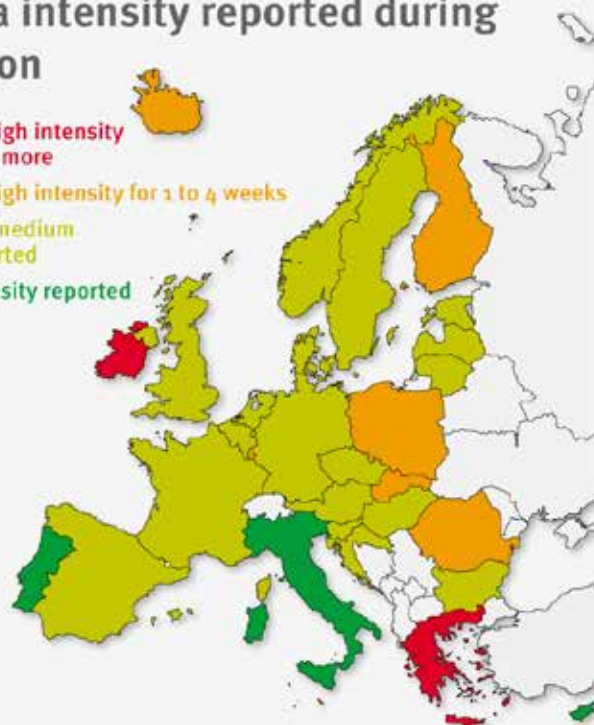
Only sentinel specimens are included

Influenza intensity reported during the season

- High or very high intensity for 5 weeks or more
- High or very high intensity for 1 to 4 weeks
- Only low and medium intensity reported
- Only low intensity reported

- Cyprus
- Luxemburg
- Malta

Influenza trend

Lab test results from sentinel specimens, by week

Program IRV: gripa in druge virusne okužbe dihal

Center ECDC in Regionalni urad SZO za Evropo sta še naprej skupaj spremljala stanje na področju gripe. Ena od številnih dejavnosti na tem področju je objavljane tedenskega biltena o sezonski gripi za Evropo med obdobjem njenega trajanja (www.flunews-europe.org).

Center je na podlagi raziskav, ki jih je izvedla mreža VENICE, izdal poročilo o stopnjah pokritosti in priporočila glede cepljenja za sezonsko gripo v državah članicah EU.

Druge dejavnosti so zajemale tehnično sodelovanje pri spremljanju respiratornih sincicijskih virusov, oceno bremena bolezni, ki ga je mogoče pripisati gripi, oceno resnosti pandemske gripe in podporo SZO pri postopku izbire seva cepiva.

Viruse zoonotske gripe in druge porajajoče se virusne okužbe dihal spremlja služba centra ECDC za epidemiološko obveščanje. Center redno ocenjuje tveganje, ki ga pomenijo ti virusi, zlasti kadar poročajo o nenavadnih ali nepričakovanih primerih obolenj ljudi. Leta 2016 je izdal šest ocen tveganja o virusnih okužbah dihal, npr. o sezonski gripi, visokopatogeni aviarni influenci A(H5N8) in enterovirusih.

Organiziral je tehnično delavnico o tem, kako doseči višjo precepljenost proti gripi med zdravstvenimi delavci. Na to temo je začel izvajati modul e-učenja, ki je namenjen zlasti javnim zdravstvenim delavcem in vodstvenim delavcem, ter objavil dodatno gradivo, kot so letaki, posterji in brošure za zdravstvene delavce.

Center je še naprej financiral zunanjo mrežo I-MOVE. Ta mreža pripravlja ocene učinkovitosti cepiv za sezonsko gripo. Center ECDC je leta 2016 s finančnimi sredstvi podprl več mednarodnih študij o učinkovitosti cepiv za sezonsko gripo, ki se uporabljajo v Evropi.

Začel je tudi javno posvetovanje, da bi pridobil strokovna mnenja o koristih zaviralcev nevramidaz pri preprečevanju in zdravljenju gripe. Povratne informacije bodo vključene v z dokazi podprto strokovno mnenje, ki bi moralo biti objavljeno junija 2017.

Center je še naprej pomagal Evropski mreži za spremljanje gripe (EISN) in Mreži evropskih referenčnih laboratorijev za človeško gripo (ERLI-Net).

Novembra so predstavniki centra obiskali Islandijo, da bi pregledali njen posodobljeni načrt pripravljenosti na pandemijo.

Levo: Pregled sezonske gripe, infografika centra ECDC

Program TB: tuberkuloza

Tuberkuloza je pomemben vzrok obolevnosti in umrljivosti v Evropi. Breme bolezni med prebivalstvom ni enakomerno porazdeljeno ter se spreminja glede na spol in socialni in ekonomski status.

Da bi center ECDC poudaril to sporočilo, je objavil nove smernice o nadzoru tuberkuloze med ranljivim in težko dosegljivim prebivalstvom, ki jim je bilo priloženo poročilo o politiki na področju te tematike. Dokaz njegove stalne osredotočenosti na izkoreninjenje tuberkuloze v Evropi so tudi tri študije primerov, ki so bile objavljene kot primeri ukrepov za obvladovanje tuberkuloze med ranljivimi skupinami.

Ob svetovnem dnevu boja proti tuberkulozi 24. marca je bilo predstavljeno skupno letno poročilo centra ECDC in Regionalnega urada SZO za Evropo o *spremljanju in nadzorovanju tuberkuloze v Evropi*.

Strokovnjaki za tuberkulozo centra ECDC so leta 2016 objavili prvo poročilo o molekularnem spremljanju multi-rezistentne tuberkuloze in pripravili priročnik za laboratorije EU, vključene v diagnosticiranje tuberkuloze.

V petih državah, ki jih je SZO opredelila kot prednostne, so potekali obiski v okviru izmenjav osebja in prizadevanja za usposabljanje, in sicer v Bolgariji, Estoniji, Latviji, Litvi in Romuniji.

Vse fotografije iz študij primerov centra ECDC o ukrepih za obvladovanje tuberkuloze v ranljivih skupinah.

Zgoraj: Občinski zdravstveni delavec in brezdolni bolnik s tuberkulozo, Pariz

Spodaj levo: „Don't miss this bus on the road to health“ (Ne zamudi tega avtobusa na poti do zdravja) – avtobus v okviru ozaveščanja o tuberkulozi v Londonu

Spodaj desno: Bolnik s tuberkulozo v romski skupnosti, Slovaška

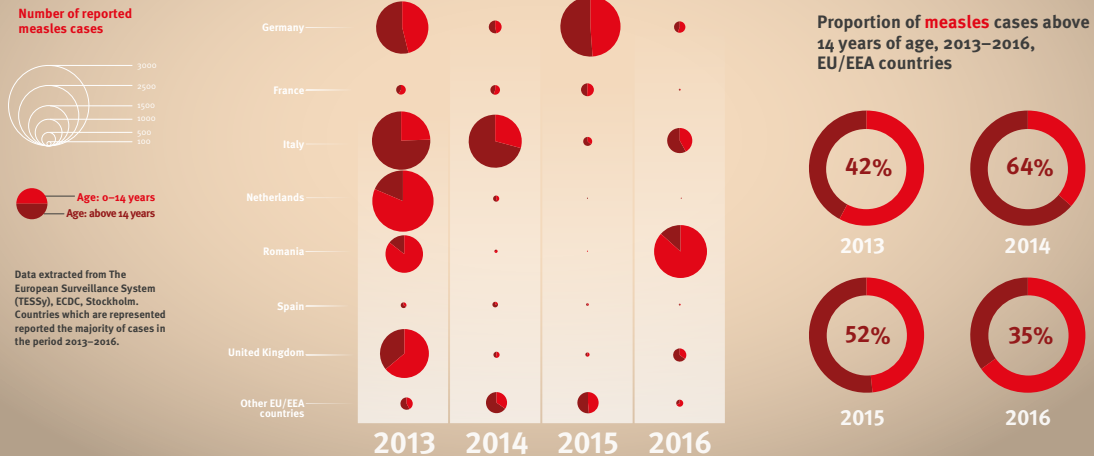
V znanstvenih revijah je bilo objavljenih enajst publikacij epidemiologov centra ECDC, pri katerih je bil opravljen medsebojni strokovni pregled. Obravnavali so tematike, kot so analiza podatkov o spremljanju tuberkuloze, zunanje ocene kakovosti za tuberkulozo in odpornost na zdravila v EU, ter predstavili rezultate več projektov centra ECDC.

Center ECDC je skupaj z Regionalnim uradom SZO za Evropo objavil letno poročilo o tuberkulozi.

Measles affects all age groups

Measles is an acute, highly contagious disease capable of creating epidemics. It can be contracted at any age. **Infants and children** are often believed to be the only age groups affected by measles, but the disease also spreads among **teenagers and adults**. Vaccination is the best way to protect yourself and others against measles, regardless of age.

SURVEILLANCE REPORT

Measles and rubella monitoring

July 2016

Disease surveillance data: 1 July 2015 – 30 June 2016

Main developments

The ECDC measles and rubella monitoring report is published twice a year. The January issue reports on the previous calendar year, while the summer issue (July) focuses on the most recent measles and rubella season and presents the data collected over the past 12 months. Visualised measles and rubella data are available online through the [measles](#) [1] and [rubella](#) [2] pages of the ECDC Surveillance Atlas (updated monthly). In addition, ECDC produces monthly high-resolution measles [maps](#) [3].

Measles

- Between 1 July 2015 and 30 June 2016, 1 818 cases of measles were reported by 30 EU/EEA countries. Twenty-six countries reported consistently throughout this 12-month period.
- Italy accounted for 31% of all cases reported during this period.
- Measles is targeted for elimination in Europe. The measles notification rate was below the elimination target (one case per million population) in 19 of the 30 reporting countries. Eight of these 19 countries reported zero cases. Eleven reporting countries had a notification rate above this indicator, with Lithuania reporting the highest rate (16.8 cases per million population).
- The diagnosis of measles was confirmed by positive laboratory results (serology, virus detection or isolation) in 94% of all cases.

Program VPD: bolezni, ki jih je mogoče preprečiti s cepljenjem

Center ECDC je med Evropskim tednom imunizacije leta 2016 objavil dvoje smernic, tj. posodobljeno različico publikacije „Let’s talk about protection“ (Pogovorimo se o zaščiti) (o imunizaciji otrok) in „Let’s talk about hesitancy“ (Pogovorimo se o omahovanju) (o omahovanju pri cepljenju). Do zdaj je sedem držav dokumenta prilagodilo za nacionalno uporabo. Lokalne različice so bile pripravljene v Avstriji, Italiji in Grčiji.

Zaradi izrazitega upada stopenj precepljenosti proti humanemu papiloma virusu (HPV) v nekaterih državah članicah se je center ECDC začel ukvarjati z dejavniki omahovanja pri cepljenju proti HPV in obravnavati pomisleke glede vprašanj, povezanih z varnostjo. Kot prvi korak sta center in mednarodni odbor za preprečevanje in obvladovanje HPV začela spremljati omahovanje pri cepljenju proti tej bolezni na družbenih omrežjih.

Center je pripravil delavnico z naslovom „Iskanje ravnovesja pri vseživljenjskem cepljenju“ in začel izvajati projekt o opaženem bremenu bolezni, ki jih je mogoče preprečiti s cepljenjem, pri starejših starostnih skupinah. Pri projektu se zbirajo podatki o bremenu bolezni, ki jih je mogoče preprečiti s cepljenjem, pri odraslih, da bi se oblikovalcem politike zagotovile informacije o tem, kako bi se lahko izboljšali programi cepljenja in ali bi strategija vseživljenjske imunizacije zagotovila boljšo zaščito v Evropi.

*Zgoraj: Ošpice prizadenejo vse starostne skupine, infografika centra ECDC
Spodaj levo: Izdaja publikacije Let’s talk about protection (Pogovorimo se o zaščiti) iz leta 2016
Spodaj desno: Poročilo centra ECDC o spremljanju stanja na področju ošpic in rdečk*

Center ECDC je leta 2016 nadgradil sisteme za kontrolno spremljanje stanja na področju oslovskega kašlja in invazivnih pnevmokoknih bolezni. Spremljanje se izvaja prek bolnišničnih mrež, v okviru katerih laboratorijski strokovnjaki, epidemiologi in klinični zdravniki sodelujejo pri hitrem odkrivanju in diagnosticiranju primerov invazivnih pnevmokoknih bolezni. Cilj je spremljati učinek in učinkovitost cepljenj ter nadzorovati protimikrobno odpornost in zamenjavo serotipa.

Center ECDC je proučil pomanjkanje cepiv proti oslovskega kašlja in ugotovitve objavil v hitri oceni tveganja.

Zaradi večjega števila primerov davice v EU/EGP (70 primerov leta 2015 v primerjavi s 14 primeri leta 2010) je center ECDC pripravil hitro oceno tveganja o smrtnem primeru davice v Belgiji in ocenil razpoložljivost antitoksina za davico po Evropi.

Oblikoval je akcijski načrt za usmerjanje dejavnosti na področju izkoreninjenja otroške paralize in podpiranja statusa Evrope kot območja brez otroške paralize. Akcijski načrt se osredotoča na vidike zatiranja bolezni (npr. opredelitev objektov, ki so bistveni za polioviruse, in uničenje vseh preostalih poliovirusov tipa 2, shranjenih v laboratorijih).

Orodje EU za načrtovanje cepljenja (EU Vaccine Scheduler) ostaja ena od najbolj obiskanih funkcij na spletnem portalu centra ECDC s približno 234 000 obiski v letu 2016 (54 000 enkratnih obiskovalcev).

Zgoraj levo: „Evropsko zdravstveno nagrado prejme ...“ Direktorica centra ECDC Andrea Ammon in strokovnjak za obveščanje Giovanni Mancarella na Evropskem zdravstvenem forumu v Gasteinu v Avstriji.
 Zgoraj na sredini: Potrdilo o nagradi, Evropska zdravstvena nagrada za leto 2016
 Zgoraj desno: Na voljo tudi v papirni obliki: poročila centra ECD
 Na sredini desno: Koordinatorji EPIET, Spetses, Grčija
 Spodaj: Okrogla miza, Evropski dan ozaveščanja o antibiotikih za leto 2016

Obveščanje in usposabljanje: razširjanje novic in prenos znanja

V novi komunikacijski strategiji centra ECDC je bilo uradno določeno, da se bosta področji obveščanja o tveganjih in nacionalnega načrtovanja pripravljenosti združili. Nova strategija se bo v prihodnjih letih uporabljala kot podlaga za prizadevanja na področju obveščanja.

Center ECDC je leta 2016 objavil skupno 158 poročil, vključno z 38 hitrimi ocenami tveganja in 69 poročili o spremljanju bolezni.

Prisotnost centra ECDC na družbenih omrežjih se je leta 2016 precej povečala, deloma zaradi velikega zanimanja glede obveščanja o virusu zika.

Leta 2016 je zaznamovala 20. obletnica izdajanja revije *Eurosurveillance*, ta priložnost pa je bila obeležena z znanstvenim seminarjem. Leta so za revijo prejeli 864 prispevkov, 234 pa jih je bilo objavljenih, kar pomeni da je stopnja sprejemljivosti približno 20-odstotna. Faktor vpliva revije se je leta 2016 povečal na 5,98, zaradi česar se je revija *Eurosurveillance* uvrstila med deset najboljših znanstvenih revij s področja nalezljivih bolezni.

Program EPIET in njegov partnerski program EUPHEM sta bila združena v program, ki se zdaj imenuje program štipendij centra ECDC. Program štipendij bo še naprej ponujal dve ločeni poti (epidemiologijo in mikrobiologijo v javnem zdravju), ki bosta imeli skupni logistični in organizacijski okvir.

V dvoletnem učnem načrtu v okviru programa je veliko pozornosti namenjene napotitvam v evropske inštitute za javno zdravje, v katerih so udeleženci polno vključeni v vsakodnevno delo na področju javnega zdravja.

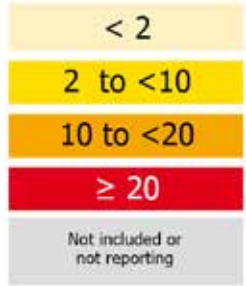
Leta 2016 je bila v program sprejeta nova skupina 28 raziskovalcev, 36 raziskovalcev pa je program uspešno končalo. Ob koncu leta je bilo vpisanih 76 raziskovalcev (skupina iz leta 2015 in skupina iz leta 2016 skupaj). V okviru programa je bilo opravljenih 29 obiskov za usposabljanje na kraju samem, organiziran je bil uvodni tečaj in izvajalo se je sedem modulov usposabljanja. Vsi raziskovalci so sodelovali v preiskavah na terenu.

Center ECDC je marca 2016 podpisal sporazum o sodelovanju z zvezo ASPHER (zveza šol za javno zdravje v evropski regiji). Zveza ASPHER zastopa več kot 100 šol za javno zdravje v Evropi.

Z anketo, izvedeno med šolami v zvezi ASPHER, so se proučila področja skupnega interesa na področju nalezljivih bolezni. Na podlagi tega se bodo leta 2017 prvič uskladili učni načrti, oblikovala pa se bo tudi razširjena mreža šol, ki se bo ukvarjala s številnimi skupnimi dejavnostmi, kot sta izmenjava predavateljev in razvoj spretnosti.

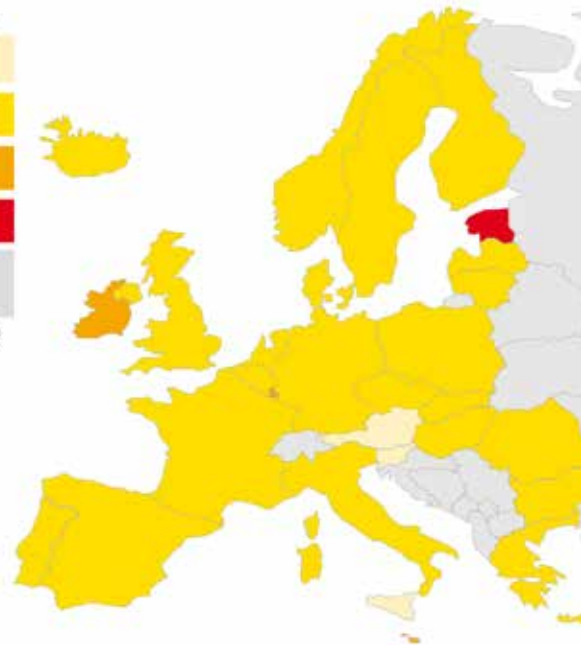

Rate per 100 000 population

EU/EEA rate 5.9 per 100 000*

Non-visible countries
Liechtenstein
Luxembourg
Malta

Budno spremljanje: vigilanca na področju bolezni

Epidemiološko obveščanje in odzivanje

Spremljanje in nadzor bolezni sta od ustanovitve centra ECDC v samem središču njegovih pristojnosti. Center spremljanje bolezni obravnava kot povezano in ne ločeno disciplino, saj lahko le v kombinaciji z drugimi javnimi zdravstvenimi nalogami, kot so znanstveno svetovanje, pripravljenost, odzivanje, usposabljanje in obveščanje o zdravju, uresniči svoje dejanske zmogljivosti in zasede vodilno mesto na področju varovanja javnega zdravja v Evropi.

Število hitrih ocen tveganja, pripravljenih leta 2016, kaže, da se center lahko hitro odzove na epidemiološke grožnje, saj je v 38 hitrih ocenah tveganja ponudil dragocene osnovne informacije in jedrnatе analize grožnje. Na

svojem spletišču je tudi objavil *45 posodobljenih epidemioloških študij*, od tega 39 o virusu zika.

Center ECDC je začel pregledovati metodologijo in postopke za hitre ocene tveganja, da bi še izboljšal doslednost metod ter zagotovil udeležnost držav članic in mednarodnih agencij.

V sodelovanju s SZO in centri za preprečevanje in obvladovanje bolezni ZDA je pregledali in posodobili seznam držav, v katerih je prisoten virus zika. Rezultati so bili uporabljeni pri pripravi zemljevidov ogroženosti in zagotavljanju nasvetov za potovanje.

Zgoraj levo: Virus zika, model iz 3D tiskalnika

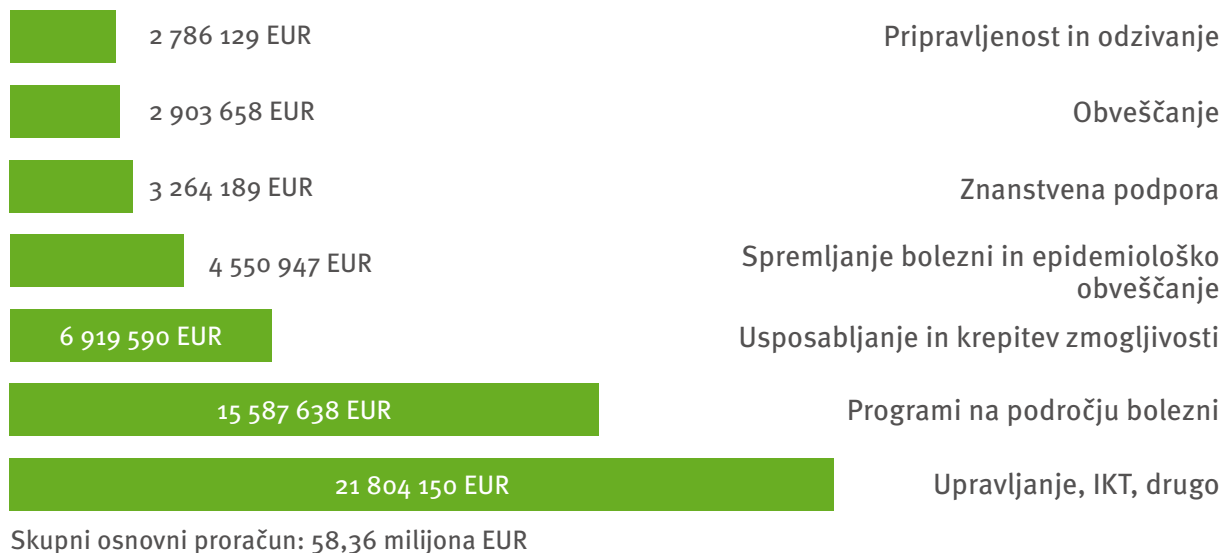
Zgoraj na sredini: Znanstvenika centra ECDC Josep Jansa in Ettore Severi sta se pridružila skupini evropske zdravstvene enote za misijo v Angoli

Zgoraj desno: Zemljevid pojavnosti virusa HIV

Na sredini levo: Fotografija zaposlenih v centru ECDC

Spodaj: Razprava na dnevni okrogli mizi centra ECDC

Proračun centra ECDC za leto 2016

Odbor za proračun EU je 23. maja 2016 odobril financiranje novega sedeža centra ECDC.

Tako bo po več kot desetih letih zapustil svoje stare prostore in se preselil v četrto Frösunda, ki je 2,5 km severno od sedanjih prostorov in 5 km severno od središča Stockholma.

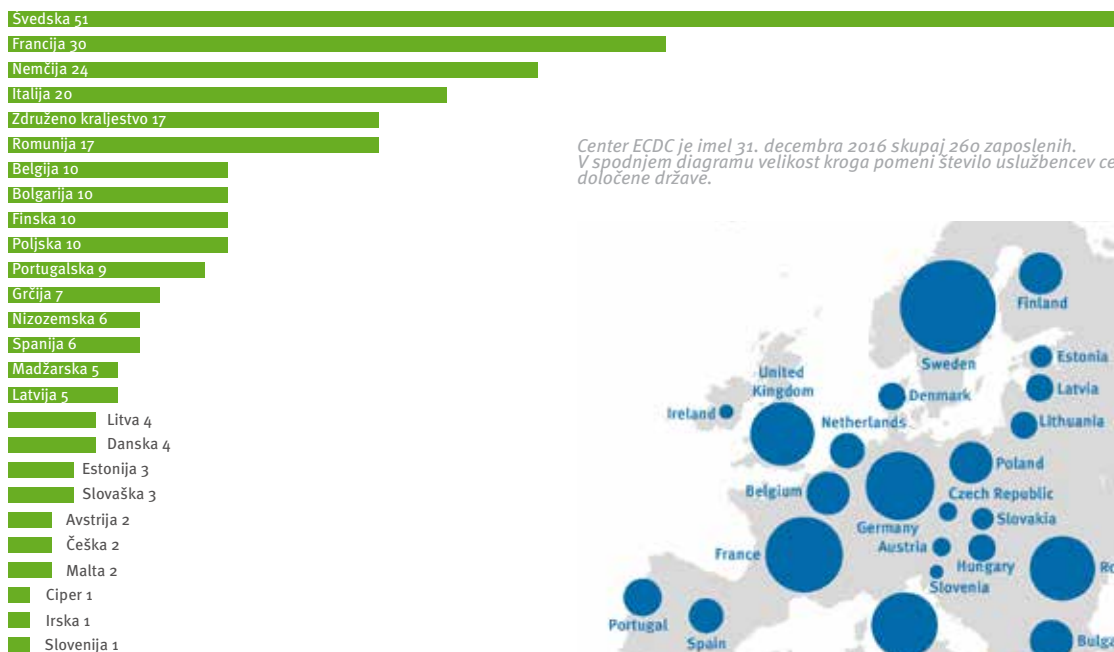
Priprave na selitev so se začele konec leta 2016, večina del pa je predvidenih za leto 2017. Dejanska selitev bo potekala spomladi 2018.

V začetku leta 2018 se bo izpraznila stavba stare šole, imenovana Tomtebodaskolan, zgrajena leta 1888, ki je bila na novo opremljena, da se bo uporabljala kot sedež centra ECDC.

Center ECDC v številkah

Kadrovska sestava centra ECDC po državljanstvu

Center ECDC je imel 31. decembra 2016 skupaj 260 zaposlenih. V spodnjem diagramu velikost kroga pomeni število uslužbencev centra ECDC iz določene države.

**Evropski center za preprečevanje
in obvladovanje bolezni (ECDC)**

Poštni naslov:

Granits väg 8, SE-171 65 Solna, Švedska

Naslov za obiskovalce:

Tomtebodavägen 11A, 171 65 Solna, Švedska

Tel. +46 858601000

Telefaks: +46 858601001

<http://www.ecdc.europa.eu>

Agencija Evropske unije

<http://www.europa.eu>

